

MAKTAB TASVIRIY SAN'ATINI O'QITISH TEXNOLOGIYASI

Pirova Yulduz Matqurbonovna

*Xorazm viloyati Shovot tumani**47 - umumiy o'rta ta'lim maktabi Tasviriy san'at fani o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Maktab tasviriy san'atini o'qitish texnologiyasida asosiy o'rinni uni o'qitish didaktikasi va metodikasi oladi. Chunki metodika va didaktika maktab tasviriy san'atidan o'quvchilarga bilim - malaka berishning eng asosiy va oxirgi pedagogik jarayoni sanaladi.*

Kalit so'zlar: *tasviriy san'at, didaktik, metodika, bilim, malaka, rasm, bezak, dars.*

Maktab tasviriy san'ati o'quv fani bo'yicha ham davlat ta'limi standarti asosida uning o'quv dasturi va o'qitish konsepsiyasi ishlab chiqildi. Ma'lumki, maktab tasviriy san'atning dars mashg'ulotlari besh turdagi mashg'ulot xarakterida, yoki texnologiyada amalga oshiriladi.

1. Narsani o'ziga qarab rasm ishlash.
2. Tematik kompozitsiya ustida ishlash.
3. Dekorativ amaliy - bezak san'ati.
4. Haykaltaroshlik ishlari.
5. San'atshunoslik asoslaridan tashkil topgan mashg'ulotlari turlarida olib boriladi.

"Narsani o'ziga qarab rasm chizish" mashg'ulotlarida naturadan, ya'ni buyumni o'zini ko'rib, undan shaklni imkoniyati boricha naturadan tasvirlanadi. Tematik kompozitsiyada esa o'quvchilar o'ylab - o'ylab, uzoqlarga qarab nimalarnidir esga olish asosida rasm chizadilar. Haykaltaroshlikda esa, qalam - bo'yoq bilan emas, loy - plastilin bilan, oz bo'lsada jismoniy mehnat vositasidagi mashg'ulotlar texnologiyasi mashg'ulotning asosi bo'ladi. Shuning uchun maktab tasviriy san'ati darslaridagi pedagogik texnologiyalarini ta'rifini keltirish va ularni: "Dars texnologiyasi" turlariga ajratishda ham alohida e'tibor zarur bo'ladi. Xo'sh, maktab tasviriy san'atini o'qitishdagi pedagogik texnologiyani umumiy holda qanday tushunamiz? Bunga javob,- tasviriy san'atini pedagogik texnologiyasi - bu tasviriy san'at o'qituvchisining o'quvchilarga ma'lum davrda va sharoitda san'at bilimi va malakasini berish vositalari asosida oldindan belgilangan maqsadga erishish va bu vazifani bajarishni kafolatlay oladigan pedagogik jarayon - deb aytamiz. Ya'ni o'qituvchini 45 minut dars jarayonida belgilangan, mo'ljallangan maqsadga erishish uchush ta'lim va tarbiya vositalaridan foydalanishning didaktik, metodik va uslubiy jarayonlari majmuasi asosida kafolatlangan natijalarga erishishni ta'minlaydigan pedagogik jarayondir, - desak to'g'riroq bo'lsa kerak. Maktab tasviriy san'atini o'qitish texnologiyasida asosiy narsa - bu kafolatlangan natija bo'yicha imkoniyat, shart - sharoit, vositalar, metodika va uslublar bo'lib, ularni tashkil etish - tasviriy san'atni o'qitish didaktikasi va uning printsiplarining asosiy vazifasiga kiradi. Chunki, maktab tasviriy san'atini o'qitish didaktikasi har bir dars - mashg'uloti uchun, eng avvalo berilayotgan bilim - malakalarni ilmiy asosda bo'lishi ta'minlanadi.

Ilmiylik printsiipi - o'quvchilarga rasmi chiziladigan natura, ob'yekt, mavzu, voqea - hodisalarni yoki tahlil qilinadigan san'at asari bo'yicha beriladigan har bir ma'lumotni ilmiy va fan ma'lumotlari asosida bo'lishini ta'minlaydi. So'ngra beriladigan bilim-malakalar sistemali, ketma-ketlik asosda bo'lishi ta'minladiki, bu pedagogikani yoki didaktikani osondan - qiyinga

borish printsi pi asosida olib boriladi. Bu jarayon avval osonroq tasvirlanadigan, oddiy predmetlar rasmini chizib, keyingi mashg'ulotlar asta murakkablashtirib borish asosida quriladi. Bular maktab tasviriy san'ati dasturida berilgan mavzularning ketma - ketlik mazmunida o'z ifodasini topgan bo'ladi. Shuningdek, maktab tasviriy san'ati bo'yicha o'quvchilarga beriladigan bilim - malakalar didaktikani tarbiyaviylik printsiyiga amal qilingan holda olib boriladi. Chunki maktab tasviriy san'ati o'quv predmeti o'quvchilarni badiiy - ahloqiy, estetik, mehnatga, o'z halqiga,

Vataniga, ota - bobolar ijodiga katta xurmat bilan qarashga o'rgatadi. Maktab tasviriy san'atining Davlat dasturibo'yicha o'quv materiallarining hammasi ko'rgazmali o'qitishni talab qiladi. Chunki, - "Maktabda ko'rgazmasiz o'qitib bo'lmaydigan yagona o'quv fani bu tasviriy san'atdir" - deb doimo ta'kidlanishi ham bejiz emas. Shuning uchun maktab tasviriy san'atini o'qitish - texnologiyasida ko'rgazmalilik - oldin belgilangan maqsadga erishishni kafolatlay oladigan didaktik printsi pning eng asosiysi va eng samaralisi sanaladi. Maktab tasviriy san'atini o'qitish texnologiyasidagi didaktik jarayon V.P.Bespalko ko'rsatib o'tganidek, - Yangi dars materialiga kirish - ya'ni, - o'quvchilarni yangi dars materialini qabul qilishga tayyorlash - motivatsiya jarayoni bilan boshlandi. Bu o'quvchilarni yangi dars materialiga bo'lgan qiziqishini oshirish bilan birga, ularni dars davomidagi faolligini, mustaqilligini, tashabbuskorligi va ijodkorligini ta'minlash imkoniyatini beradi. Maktab tasviriy san'atini o'qitishda eng ko'p ishlatiladigan metod "Og'zaki bayon etish" metodi bo'lsada "Ko'rgazmali o'qitish" va "Amaliy ishlar" metodidan ham har bir dars jarayonida foydalaniladi. Chunki, maktab tasviriy san'ati o'quv fanining o'ziga xos xarakteriga ko'ra ko'rgazmasiz o'qitish mumkin bo'lmagan o'quv fani hisoblanadi. Maktab tasviriy san'ati darslarida: "Og'zaki bayon etish" metodini suhbat, hikoya, savol - javob, ma'ruza kabi uslublaridan; - "Ko'rgazmali o'qitish" metodini namoyish, illyustratsiya va reproduksiya bilan ishlash, doskada o'qituvchi rasmi va eksursiya, kabi uslublardan; - "Amaliy ishlar" metodining rasm ishlash, haykal ishlash, badiiy - amaliy san'at, kompozitsiyalar ustida ishlash, san'at asarlari tahlili, san'at asarlari yuzasida insho, referat yozish, kabi uslublardan foydalaniladi.

Xulosa qilib aytganda, maktab tasviriy san'atini o'qitish texnologiyasi o'zini oldindan belgilangan maqsadiga erishish uchun bu fanni o'qitish didaktikasi va metodikasidan a'lo darajada foydalana olishi o'qituvchi zimmasidagi asosiy vazifa bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Avliyakulov X. Zamonaviy o'qitish texnologiyalari. - T., 2001, 202 b.
2. Abdurasilov S. Tasviriy san'at va o'qitish metodikasi. - T., 2011. - 137 b.
3. Nurtoyev O', Abdurasilov S. va boshqalar. Tasviriy san'at 5. - T., 2015. - 126 b.
4. R.Xasanov. Maktabda tasviriy san'atni o'qitish metodikasi. T. 2005 yil.